

el collsacabra viscut

MIQUEL LLOR ENTRE NOSALTRES

No fa gaire la televisió en català dedicava un dels seus programes setmanals de tema literari a l'escriptor Miquel Llor, autor de *Laura a la ciutat dels sants*, un dels títols més famosos de la novel·la catalana d'aquest segle. Aquesta novel·la, publicada fa mig segle, ha estat editada —mentre hi ha hagut permís d'editar en català— una dotzena de vegades fins ara, la darrera l'any passat. Això vol dir que sempre ha tingut lectors, perquè sempre ha suscitat interès la història que s'hi explica. Llor era oriünd de Vic, per línia materna, i la ciutat "dels sants" a la qual anomena "Comarquinal" en la novel·la, no és altra que Vic, com va saber tothom de seguida i com saben tots els qui llegeixen l'obra i coneixen una mica la capital de la comarca d'Osona. El greu conflicte que afecta "Laura", la protagonista, a causa del tracte que li donen els vigatans que l'envolten, començant pel marit i la cunyada, esdevé una acusació contra la insensibilitat, el fariseisme i la barroeria, encobertes per una religiositat mal entesa, que hom ha atribuït proverbialment a la "ciutat dels sants". En aquell temps la novel·la fou objecte de polèmica, tant pel seu fons combatiu com per alguns aspectes de la forma amb què presenta algunes escenes. Passada

la guerra, Llor escriví i quan pogué, anys més endavant, publicà una segona part, suau i reconciliadora, de la novel·la, titulada significativament *El somriure dels sants*. Però no igualà, ni de molt, l'obra anterior, sempre la més acabada i poètica. Miquel Llor és igualment autor de contes i narracions admirables, a més de les novel·les, i alguns d'aquests contes tenen per escenari el Collsacabra, com la narració *L'heretatge al santuari*, l'acció de la qual se situa a la Salut, on fou escrita.

Heus ací, doncs, una altra personalitat literària vinculada a la nostra comarca. Miquel Llor hi vingué a fer-hi estades de vacances cap al tard de la seva vida, primer a la Salut i després a Cantonigròs, on passà dies d'agost, coincidint amb el Concurs Parroquial de Poesia i Festa Literària del Collsacabra, del jurat del qual fou membre durant una colla d'anys. La bona acollida que trobà a casa d'uns amics li facilità l'estada en les condicions que convenien al seu tarannà i al seu delicat estat de salut, afectat d'una mala formació corporal de naixença. La proximitat dels mil metres d'altura de vegades el fatigava massa. Però ell s'estudiava a suportar-ho tan bé com podia, molt sofert. En aquells anys, potser més i tot que en d'altres temps de

la seva vida (havia nascut el 1894, barceloní i resident al barri antic o "gòtic", on morí el 1966) apreciava molt la bona companyia, perquè era un excel·lent conversador i un observador constant dels caràcters i de les dites dels qui el voltaven. A més, en alguns moments escollits, sense fer-se pregar gaire, però sense cercar-ho, es feia escoltar dels íntims llegint un conte inèdit, o dos, amb la seva més peculiar i més inimitable intenció. Aleshores li lluien els ulls i amb les mans blanques i delicades d'antiquari de qualitat, acompanyava significativament les inflexions de la veu i cada successió de ritmes i de pauses de la seva prosa narrativa, del seu estil d'orfebre, melangiós i punyent a estones, de diàlegs matissats i de descripcions aprofundides per la poesia.

Miquel Llor en la seva vellesa, una mica precipitada, malauradament, tingué temps d'estimar aquesta terra. En trobareu mostres concretes en el llibre, publicat pòstumament, *Viatge a qui sap on i altres narracions*, resultat d'una darrera època de la seva producció de la qual conserva, però, les millors qualitats.

Joan Triadú

Cantonigròs, agost de 1981

EL CAMÍ DRET DE COLLSACABRA

Per allà els anys vint de la centúria, més ben dit, en fa cosa de cirquanta, les monges Carmelites regentaven un col·legi per a nenes al poblet de Rupit.

Tenien estada en una casa del carrer del Fossar, el més típic de la

citada població. Ensenyaven les primeres lletres i l'artesanía de brodats, canemàs i ganxet. Una monja joveneta d'origen gallec ensenyava cant i danses i per això moltes de les nenes varen aprendre a ballar les "munheiras", cosa insòlita per

aquelles contrades.

Era l'època del carbó vegetal, del carbonet, de la llenya, que atemperava les males collites arrassades per les pedregades i les gelades tardanes.

La principal indústria era bosquetana i per tren

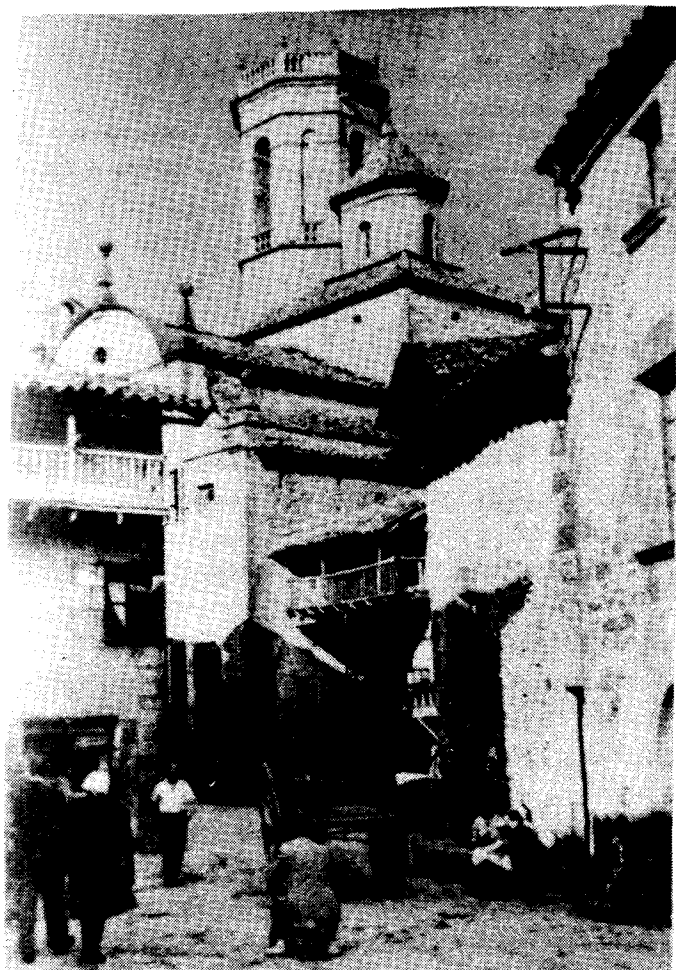
cacolls de camins que pu javen de la Guilleria, corrues de matxos i mules d'abast traslladaven les càrregues de carbó i els sacs de carbonet, arrossegant feixos de roure, alzina, boix, faig i les famoses soques de boix per fer pipes.

El vocabulari emprat entre traginers i bestiar es borronava les pulcres orelles de les monges del col·legi. Les mules i matxos només adreçaven les orelles a base de renecs i xurriacades.

Quan en el mes de novembre arribava al poble el predicador del novenari, que acollia en l'església la totalitat de la població, les germanes recomenaven la campanya de la bona parla.

El predicador, alligonat per elles, emprava tot un sermó intentant netejar les gorges dels traginers, amb anècdotes generalment del Pare Claret.

En aquell temps, estant el Pare Claret de rector a Viladrau, fent oració i penitència a la vora del camí, va passar un traginer amb quatre mules carregats de sarrions de carbó. El Pare Claret era amagat darrera un matoll de ginestes. Els animals relliscaven de potes a causa de la humitat del terreny, desestabilitzant les càrregues. El traginer escridassava als animals amb renecs contra Déu i la Verge, que retronien per tota la barrancada. El Pare Claret, des del seu amagatall, els contestava amb

un fort "alabat sia Déu!" El traginer va creure que era un dels mules que li contestava i va caure de genolls sobre el fang, dient: "Senyor, Senyor!! Perdoneu-me! Des d'aquell dia, mai més cap mala paraula no va sortir de la seva boca.

En sortir del novenari, en "Met", que feia dos cops a la setmana de recader amb el carro entre Rupit, Vic i Manlleu i solia portar paquets per a les monges del col·legi va dir en la rotllana que es va formar a la sortida de la capella: "Avui el predicador ens l'ha fotuda molt grossa!

Eh "Met", que era tan mal parlat com bon home i tan servicial com hon-

rat i complidor, quan portava quelcom per a les germanes es tornava quec per por que no se li escapés el seu normal vocabulari.

Les monges, que apreciaven els seus serveis i la seva bonhomia, un dia li varen entregar un llibre del Pare Claret que es titulava "El camí dret".

Pocs dies després, en "Met", tot compungit tornava el llibre al petit convent: "els torno aquest llibre perquè per a mi no em serveix. Amb les mules i el carro no puc tirar pel camí dret; vulgui o no vulgui, he de fer moltes marra-

MIQUEL ADILLÓN